

מתפללים פלסטינים מנסים להגיע לירושלים לתפילות יום השישי במהלך חודש הרמדאן, OCHA

במהלך חודש הרמדאן השנה (1 - 29 בספטמבר) חל שיפור בניהול משטר היתרי הכניסה של מתפללים פלסטינים אשר ביקשו להתפלל במסגד אל אקצה שבירושלים, והדבר הוביל להורדת מפלס האלימות ולכך שיותר פלסטינים הורשו להשתתף בתפילות אלה, בהשוואה לשנים קודמות. עם זאת, גם השנה נמנעה הגישה של יותר מ-60% מהאוכלוסייה הפלסטינית שבקשה להתפלל במסגדים שבירושלים. הגישה של פלסטינים תושבי רצועת עזה נמנעה כליל וזו של בעלי תעודות זהות מהגדה המערבית הותרה כאמור באורח סלקטיבי כאמצעות משטר מיוחד של היתרים, המבוסס על גיל. משטר היתרים זה היה תקף למשך ארבעת ימי השישי של חודש הרמדאן.

גם החודש, נרשם שיפור קל בלבד בתנועת הסחורות ובני האדם אל רצועת עזה ומתוכה. בהשוואה לחודש אוגוסט 2008, חלה עלייה קלה במספר מטעני הסחורות המיובאות (מטען = משאית עם נגרר אחד) שכניסתם לרצועה הותרה. 4,049 מטענים הורשו להיכנס (לעומת 3,565 באוגוסט), מתוכם 42% היו מטענים של מצרכי מזון. המחסור המתמשך בייבוא סחורות ומיעוט העסקאות המתבצעות בשל כך, סגירת בתי העסק ושיעורי האבטלה הגבוהים, והיעדר התיאום בין הרשויות ברצועת עזה וברמאללה, המשיכו להסב נזקים למגזר הפרטי של רצועת עזה.

תוכן העניינים:

הגנה על אזרחים.....	2
גישה ותנועה.....	4
תנאים סוציו-אקונומיים.....	7
חינוך.....	7
מים ותברואה.....	8
בריאות.....	8
מימון הומניטרי.....	9

סקירת נושאים עיקריים

המתחים הפנימיים השוררים בין הרשויות בעזה וברמאללה פוגעים יותר ויותר בזכותם ההומניטרית של תושבי עזה לקבלת שירותים בסיסיים בעוד שהסגר שהטילה ישראל על מעברי הרצועה נמשך. בתקופת הדיווח נרשמה עלייה קלה בלבד במספר המטענים המורשים להיכנס לרצועת עזה. הסגר המתמשך הוביל לשגשוג של המנהרות המחברות בין רפיח ומצרים מאחר והפלסטינים תרים אחר דרכים חלופיות לייבא סחורות לרצועה. יחד עם זאת, יותר פלסטינים נהרגו בהתמוטטות מנהרות ותקריות אחרות הקשורות במהלך חודש ספטמבר, מאשר כתוצאה מפעילות צה"ל בשטח הפלסטיני הכבוש. בגדה המערבית, הוחמרו ההגבלות מצד צה"ל על תנועת הפלסטינים. במהלך החודש, חידש צה"ל את ביצוע הריסות המכנים באזור C לאחר הפיגוע בת ארבעה חודשים. גם החודש התרחשו רובץ..... מקרי הפציעה בגדה המערבית במהלך הפגנות מחאה כנגד הגדר ופעילות צבאית הקשורה אליהן.

הגנה

עימותים חריפים בין כוחות הביטחון של חמאס ומשפחת דוגמוש הסתיימו במותם של 13 בני אדם, ביניהם שלושה ילדים, ובפציעתם של 43. 13 פלסטינים נוספים נהרגו ועשרה נפצעו בתקריות הקשורות למנהרות ברפיח שברצועת עזה. בגדה המערבית, נהרגו חמישה אזרחים לא חמושים, ביניהם שני ילדים, ונפצעו 130, ביניהם 75 ילדים, יותר ממחציתם נפגעו במהלך תקריות הקשורות לגדר. נמשכו ההתקפות מצד מתנחלים כנגד פלסטינים ורכושם, אך מספרן פחת. יחד עם זאת, לאור עוצמתן של ההתקפות האחרונות, ועל רקע מגמות שזוהו בשנים קודמות, קיים חשש לביטחונם של החקלאים הפלסטינים העומדים להתחיל את מסיק הזיתים של השנה הנוכחית.

בגדה המערבית, הרס צה"ל 36 מבנים, לרבות 17 מבנים ששימשו כמבני מגורים עונתיים, מכוח צווי פינוי. המבנים היו בבעלותם של רועי צאן המתגוררים בארבעה כפרים קטנים באזור מוערביא שצמח נפת רמאללה. זוהי הפעם הראשונה שבה נהרסו מבנים מאז אפריל 2008. קיים חשש לעתידן של שמונה משפחות נוספות של רועי צאן, אשר קיבלו צווי פינוי בכתב ובע"פ כנגד 38 מבנים, הכוללים שמונה בתי מגורים לפחות. אם הצווים יצאו אל הפועל, 97 בני אדם, ביניהם 51 ילדים, יעקרו ממקום מגוריהם.

תנועה וגישה בשטח הפלסטיני הכבוש

מדוח שפורסם לאחרונה מטעם OCHA עולה כי למרות שממשלת ישראל נקטה מספר צעדים חיוביים במטרה להקל על התנועה הפנימית של פלסטינים בגדה המערבית, השפעת צעדים אלו נותרה מוגבלת מבחינה גיאוגרפית. מתוך 100 המכשולים הלא-מאוישים שרשויות ישראל הכריזו על הסרתם במהלך תקופת הדיווח (30 באפריל - 11 בספטמבר 2008), 25 בלבד היו בעלי משמעות ונכללו בספירת המכשולים של OCHA. יתירה מכך, מספר המכשולים עלה ב-3.3%. באופן כללי, סקר OCHA העלה כי מערכת הגבלות התנועה שמטיל צה"ל מתקבעות עם הזמן והופכות לעובדה מוגמרת.

אלו התחוללו בעקבות עימותים שהתרחשו בתחילת אוגוסט 2008 בשכונת שניעיה שבעיר עזה, בין כוחות חמאס לבין משפחת חיילים, המשויכת לארגון פתח. התקרית מחודש ספטמבר החלה לאחר ששוטר בן 20 נהרג ושומר אחר נפצע במהלך מרדף אחר בן משפחת דוגמוש שנאשם בפלילים, בתאריך 15 בספטמבר. לדברי המשטרה, החשוד החמוש ירה לעבר השוטרים לפני שנמלט מהמקום. בתגובה, העבירו כוחות המשטרה את עמדותיהם שמסביב לרובע סברה (הנחשב למעוז של משפחת דוגמוש) לידי גדודי עז א-דין אל-קסאם (הזרוע הצבאית של חמאס), אשר סגרו את האזור וערכו סריקות מדלת לדלת אחר החשוד. בין הצדדים פרצו עימותים מזוינים שנמשכו ביום המחרת והסתיימו במוותם של 13 בני אדם, ביניהם שני שוטרים נוספים ו-11 מבני משפחת דוגמוש (ביניהם שלושה ילדים ושמונה בני משפחה חמושים). ארבעים ושלושה בני אדם נוספים נפצעו, ביניהם שתי נשים. דווח כי שני הצדדים עשו שימוש בכלי נשק כבדים, לרבות מרגמות, פצצות אר פי ג' ומקלעים כבדים.

רצועת עזה: 13 פלסטינים נהרגו בתקריות הקשורות למנהרות

במהלך ספטמבר, דווח כי 13 פלסטינים נהרגו ועשרה נפצעו כתוצאה מהתמוטטות או אטימה של מנהרות ומתאונות הקשורות למנהרות, כגון התחשמלות. מאז תחילת השנה, נהרגו כ-40 בני אדם באירועים הקשורים למנהרות. בנוסף, בדומה לחודש אוגוסט 2008, דווח כי כוחות הביטחון המצריים אטמו והרסו במהלך ספטמבר מנהרות רבות בצדו המצרי של גבול עזה-מצרים. ב-5 בספטמבר, איתרו כוחות הביטחון המצריים ואטמו שלוש מנהרות וב-23 בספטמבר, נהרגו חמישה פלסטינים וארבעה נפצעו בפיצוץ שהתרחש במנהרה בסמוך לרפיח. מדיווחים בתקשורת עולה כי ייתכן שהפיצוץ ארע במהלך הריסת המנהרה בידי המצרים, אך לא התקבל אישור לכך.

במהלך השנה, כתוצאה מחוסר יכולתם של אנשי עסקים עזתים רבים לקיים מסחר דרך המעברים הרשמיים של הרצועה (קרני, סופה וכרם שלום), הפכו מנהרות רפיח לעורק חיוני המשמש להעברת סחורות מבוקשות. מדיווחי התקשורת עולה כי קיימות מאות מנהרות, בהן עובדים עד 6,000 פלסטינים. בתאריך 25 בספטמבר, הנהיגה משטרת חמאס נהלים חדשים המיועדים להסדיר את המסחר המתבצע דרך המנהרות. פורסמה רשימה של תנאים, ביניהם סטנדרטים החלים על כל מפעילי המנהרות כתנאי לקבלת רישיון להפעלת מנהרה. באזור רפיח ניתן לראות מספר רב של אוהלים המכסים את פתחי המנהרות ותעשייה זו הופכת לפתוחה ומאורגנת במידה גוברת והולכת. היקפה הנרחב של רשת המנהרות הנו תוצאה ישירה של הגבלות הגישה המתמשכות. פתיחתם המחודשת של מעברי עזה ממשיכה להוות תנאי מרכזי לשיפור התנאים הכלכליים וההומניטריים ברצועת עזה.

נעלין ובלעין: הפגנות מחאה כנגד הגדר ופעילות צבאית

בחודש ספטמבר, 86 בני אדם, ביניהם 26 ילדים, נפצעו בידי כוחות הביטחון הישראליים במהלך הפגנות מחאה כנגד הגדר או במהלך פעילות צבאית בכפרים נעלין ובלעין שבנפת רמאללה. נתון זה מייצג ירידה בשיעור של 12% ביחס לחודש אוגוסט (98)?

התנועה במעברים ארז ורפיח נותרה מוגבלת במהלך ספטמבר: מעבר ארז נותר פתוח לתנועת דיפלומטים, עובדי ארגוני סיוע הומניטרי, אנשי עסקים בכירים ומקרים רפואיים דחופים מסוימים, בכפוף לתיאום מוקדם מיוחד. על פי דיווחים, במהלך החודש עברו לשטח ישראל והגדה המערבית 2,122 פלסטינים, ביניהם 638 חולים ו-296 אנשי עסקים. מספר המקרים הרפואיים שחצו את מעבר ארז במהלך ספטמבר היה נמוך ב-38% ביחס לחודש אוגוסט. רשויות מצרים פתחו מחדש את מעבר רפיח לשני הכיוונים במשך שלושה ימים במהלך ספטמבר. כ-2,676 פלסטינים חצו את המעבר אל מצרים ו-781 חולים פלסטינים שבו דרכו לרצועת עזה. כ-800 סטודנטים שנרשמו ליציאה ללימודים בחו"ל קורקעו ברצועת עזה לאחר שהמעבר נסגר בשעה מוקדמת בתאריך 21 בספטמבר.

בריאות וחינוך ברצועת עזה

המתחיות הפוליטית השוררת בין רשויות עזה ורמאללה נמשכה גם החודש וגרמה לשיבוש מתן השירותים הבסיסיים לאוכלוסיית עזה. שביתת המורים, אשר הווארכה על בסיס שבועי ב-381 בתי ספר של הרש"פ בעזה, שיבשה את שגרת הלימודים של כ-250,000 תלמידים. ההשלכות של שביתת עובדי מערכת הבריאות היו חמורות יותר בתחילת החודש, אולם עד סופו, כל 11 בתי החולים, כל המרפאות הראשוניות בקהילה (PHC) (למעט שניים) וכל מרכזי בריאות הנפש הקהילתיים שבו לפעול במתכונת מלאה. יחד עם זאת, קיימים חששות בנוגע לאיכותם ולהגשתם בזמן של שירותי הבריאות המסופקים לאוכלוסייה. אחד החששות קשור לעיכובים בהכנה ובמשלוח של הזמנות של ציוד רפואי מבית המרקחת המרכזי (CDS) אל המרכזים הרפואיים, מכיוון ש-48% מעובדי CDS שובתים. היעדר התיאום בין הרשויות בעזה וברמאללה הביא גם לשיבוש השירותים שמספקת רשות המים של ישובי חוף עזה (CMWU), ואילץ כ-250,000 מתושבי עזה להתמודד עם מחסור חמור במים.

לבסוף, קיים חשש כבד בנוגע למספר ההולך וגדל של פריטי תרופות הנכללים ברשימת התרופות החיוניות ואשר מצויים במלאי חסר. האחריות להעברת אספקה רפואית לרצועת עזה הועברה בחודש אוגוסט מארגון הבריאות העולמי (WHO) אל משרד הבריאות הפלסטיני (MoH) שברמאללה. מאז, בהתאם לממצאי המעקב שמקיים WHO כי מחירי המחסור בפריטי תרופות האמורות להיות זמינות במלאי של בית המרקחת המרכזי ברצועת עזה: נכון לאמצע אוגוסט, 48 (11.5%) פריטי תרופות, מתוך 416 הפריטים הנכללים ברשימת התרופות החיוניות בשטח הפלסטיני הכבוש, היו מצויים במלאי חסר. בספטמבר, הפגיבו חולים תושבי עזה מול בית המרקחת המרכזי ברצועה, בדרישה לאספקה מיידית של תרופות חיוניות, כגון תרופות הדרושות לטיפול בחולי סרטן ולטיפול בהמודיאליזה.

הגנה על אזרחים

נמשכת הלחימה בין הפלגים השונים ברצועת עזה

בתאריכים 15 ו-16 בספטמבר 2008, נערכו התנגשויות קשות בין כוחות הביטחון של חמאס לבין בני משפחת דוגמוש. התנגשויות

ילד ישראלי בן תשע תושב ההתנחלות. בעקבות הפיגוע צעדו מתנחלים מיצהר, רבים מהם חמושים, אל הכפר הסמוך עסירה אל-קבלייה, הבעירו בתים, שברו חלונות, חתכו צינורות מים והשחיתו גינות. ראש ממשלת ישראל אהוד אולמרט כינה את המתקפה בשם "פוגרום" וקרא למשטרה לחקור את האירוע ולהביא את האשמים לדין.

למרות שבחודש ספטמבר חלה ירידה במספר התקריות עם מתנחלים, קיים חשש שאלומות המתנחלים תגבר במהלך מסיק הזיתים שיערך באוקטובר, כפי שהיה בעונות מסיק קודמות. בשנתיים האחרונות, הגיע מספר התקריות עם מתנחלים לשיא שנתי במהלך הרבע האחרון של השנה, במשך בתקופת המסיק. עקב מגמה זו, בשילוב עם העובדה שחלק מההתקפות שנערכו בחודש ספטמבר כוונו כנגד חקלאים פלסטינים, ממשיכה אלימות המתנחלים להוות מקור לחשש הומניטרי רציני.

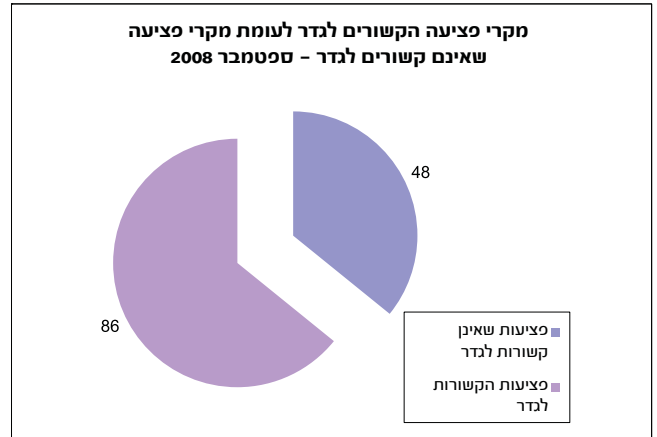
הריסת מבנים בבעלות פלסטינית: פגיעה ב-98 בני אדם, ביניהם 59 ילדים

הריסות מבנים שבוצעו במהלך החודש השפיעו על חייהם של 98 פלסטינים, ביניהם 59 ילדים. ב-9 בספטמבר, הרס צה"ל 36 מבנים, ביניהם 17 מבנים ששימשו כמבני מגורים עונתיים. המבנים היו בבעלותם של רועי צאן המתגוררים בארבעה כפרים קטנים באזור מוערניית שבמזרח נפת רמאללה. הריסות המבנים בוצעו חודשיים לאחר ששלושה צווי הריסה שונים חולקו לקהילות הקטנות, בגין שהייה ב"אזורים סגורים". המבנים לא היו מאוכלסים בעת ההריסה משום שהם משמשים את רועי הצאן במהלך חודשי החורף, בין אוקטובר ואפריל. 98 בני אדם, ביניהם 59 ילדים, המתגוררים במרחק של פחות משני קילומטרים מהמקום, הושפעו מהריסת המבנים. זוהי הפעם הראשונה שבה נהרסו מבנים בגדה המערבית (לא כולל מזרח ירושלים) מאז אפריל 2008. מאז תחילת 2008, בוצעו 241 הריסות מבנים בגדה המערבית (כולל 37 במזרח ירושלים). נכון לחודש מאי 2008, תלויים ועומדים צווי הריסה כנגד יותר מ-3,000 מבנים בבעלות פלסטינית בגדה המערבית.

בנוסף, ב-22 בספטמבר, חולקו צווי פינוי בכתב ובע"פ לשמונה משפחות המשתייכות לקהילה של רועי צאן השוכנת בסמוך להתנחלות מעלה מכמש שבנפת רמאללה. הצווים הוצאו כנגד 38 מבנים, ביניהם שמונה בתי מגורים לפחות. אם הצווים יצאו אל הפועל, 97 בני אדם, ביניהם 51 ילדים, יעקרו ממקום מגוריהם. התושבים דיווחו כי בצווים נאמר שעליהם לעקור למרחק של מספר מאות מטרים מהמקום משום שמיקומם הנוכחי מצוי בתוך "שטח צבאי סגור", לפי הגדרת צה"ל.

במזרח ירושלים, נהרס ב-16 בספטמבר, ללא אישור רשמי, מבנה בן חדר אחד שניצב בכניסה למחנה הפליטים שועפט. טרם התברר מי אישר את ההריסה משום שעיריית ירושלים ומשרד התאום והקישור (מת"ק) הישראלי מסרו שלא היה ידוע להם דבר על הפעולה, אשר בוצעה ע"י קבלן שנשכר לצורך בניית הגדר. שלושת הפלסטינים שהשתמשו במבנה כמשרד של תחנת מוניות דיווחו שבוע לפני ביצוע ההריסה, מסר להם קבלן הגדר אזהרה בע"פ, אך לא בכתב, בנוגע להריסה הצפויה.

מניין הנפגעים הגבוה ביותר לאירוע יחיד התרחש ב-8 בספטמבר לאחר ששלוש יחידות של צה"ל הסתערו על הכפר נעלין, ירו כדורי מתכת מצופים גומי ומספר רב של מיכלי גז מדמיע ורימוני הלם לעבר בתי מגורים, חנויות ובית הספר התיכון לנערות של נעלין. שלוש תלמידות נפצעו מפגיעת כדורי מתכת מצופים גומי ו-50 נערות נוספות נזקקו לטיפול רפואי עקב שאיפת גז מדמיע, לאחר שכוחות צה"ל ירו מיכלי גז בתוך בית ספרן בעת ששהו בו יותר מ-600 תלמידים ומורים. במהלך אותה תקרית, דווח כי שני חיילי צה"ל נפצעו מפגיעת אבנים.

פגיעות שנגרמו במהלך תקריות שהתרחשו בעת הפגנות נגד הגדר ופעילות צבאית נלווית היוו 66% מכלל הפגיעות או מקרי המוות הקשורים לסכסוך בגדה המערבית במהלך ספטמבר, נתון הזהה לממוצע של חודש אוגוסט. התקרית הקשה ביותר בחודש ספטמבר התרחשה בנעלין, כאשר כוחות צה"ל ירו ארבעה כדורי מתכת מצופים גומי מטווח קצר לעבר גבר פלסטיני במהלך הסתערות על ביתו. האיש נפצע באורח אנוש ואיבד אחת מעיניו. לאחר מקרה דומה של שימוש בכוח מופרז, מספר ארגוני זכויות אדם ישראלים הביעו מחאה כנגד סעיף האישום הקל ("התנהגות בלתי הולמת") שבו הואשם חייל צה"ל שירה כדור מתכת מצופה גומי מטווח קצר בגבר פלסטיני כפות ומכוסה עיניים בנעלין בחודש יולי 2008. ב-28 בספטמבר, הנחה בג"צ את הפרקליט הצבאי הראשי (פצ"ר) לשקול מחדש את סעיף האישום, באופן שישקף את חומרת המעשה, ויתן את תגובתו להנחיה בתוך 40 יום.

נמשכת אלימות המתנחלים כנגד אזרחים פלסטינים בעוד מסיק הזיתים עומד בפתח

במהלך החודש תועדו 25 תקריות בהן היו מעורבים מתנחלים. ארבע תקריות הסתיימו בפצועים פלסטינים ותשע במזקים לרכוש פלסטיני. מספר התקריות בחודש ספטמבר מייצג ירידה בשיעור של 38% ביחס למספר התקריות הכולל בחודש אוגוסט 2008. על אף הירידה במספר האירועים שתועדו בספטמבר, נכון לסוף החודש, הממוצע החודשי של תקריות מתודות עם מתנחלים במהלך 2008 (38) הנו גבוה משמעותית מהממוצע החודשי בשנים 2006 (20) ו-2007 (24).

בתקרית האלימה ביותר שדווחה בספטמבר היו מעורבים מתנחלים תושבי ההתנחלות יצהר: ב-13 בספטמבר, במאחז הסמוך להתנחלות, נדקר ונפצע, על פי הדיווחים בידי פלסטיני,

הגנה על ילדים

מכנים שנהרסו ע"י צה"ל באזור מוערביאית ב-9 בספטמבר (OCHA).

2008. מהדוח עולה כי ממשלת ישראל נקטה במהלך פרק זמן זה ביותר צעדים המיועדים להקל על תנועת הפלסטינים בתוך שטחי הגדה המערבית, משנקטה במהלך תקופת הדיווח הקודמת. יחד עם זאת, ולמרות שמדובר בצעדים חיוביים ומבורכים, מהסקר עולה כי המערכת הכוללת של הגבלות התנועה הולכת ומתקבעת בשטח והופכת לעובדה מוגמרת. מספר המכשולים הכולל ברחבי הגדה המערבית הגיע ל-630 – עליה בשיעור של 3.3% ביחס לנתון שדווח בסוף תקופת הדיווח הקודמת. מן הסקר עולה גם כי כמעט שלושה רבעים מהנתיבים הראשיים המובילים אל 18 הערים והעיירות הפלסטיניות המאוכלסות ביותר בגדה המערבית חסומים או נשלטים באמצעות מחסום של צה"ל. כמעט מחצית מהנתיבים המשניים המובילים לאזורים אלו, אשר הוקמו במשך הזמן כחלופה לנתיבים הראשיים, חסומים גם הם או נשלטים באמצעות מחסום. (ניתן לעיין בדוח באתר האינטרנט של OCHA: www.ochaopt.org).

הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומית (IMF): הגבלות הגישה של בני אדם וסחורות ממשיכים להשפיע לרעה על מצב הכלכלה הפלסטינית

הבנק העולמי וקרן המטבע הבינלאומית (IMF) פרסמו את דוחות המעקב הכלכליים שלהם³ ב-22 בספטמבר, לקראת מושבה השנתית של ועדת הקישור אד-הוק (AHLC). מדוח הבנק העולמי עולה כי קיימים מספר סימנים להאטת הידרדרותה של כלכלת הגדה המערבית ב-2008. יחד עם זאת, הדוח מביע ספקות רבים ביחס לתחילתו של מחזור הצמיחה הדרוש להתאוששות הכלכלה הפלסטינית. בדוח צוין כי הפעילות הכלכלית בגדה המערבית ממשיכה להחלש וכי השיפור במצבה של הגדה המערבית הנו שולי במקרה הטוב. תלותה של הכלכלה הפלסטינית בסיוע גדלה כתוצאה מהיעדר השקעות ומירידה בהיקף ההון הנובעת מכך.⁴

באותה נימה, מצוין הדוח מטעם קרן המטבע הבינלאומית כי הכלכלה הפלסטינית ממשיכה להיחלש עקב ההגבלות על התנועה והגישה בגדה המערבית ובידודה של רצועת עזה. ההגבלות שיבשו את פעילות המגזר הפרטי ואת הוצאתם אל הפועל של מיזמי פיתוח שזכו למימון ציבורי מטעם מדינות זרות. בנוסף, העלייה החדה באחוז האינפלציה הגלובלית בכל הנוגע למחיריהם של מוצרי מזון ואנרגיה במהלך המחצית הראשונה של 2008, הורגשה ביתר שאת בגדה המערבית ובעזה כתוצאה מהגבלות התנועה והגישה. השכר הריאלי נשחק ועלויות הייצור האמירו ועקב כך, חלה ירידה בביקוש המצרפי הריאלי מצד הצרכנים ובמידת התחרותיות של יצרני הגדה המערבית ועזה. גורמים שליליים אלו מקזזים את היתרונות הטמונים בעלייה המשמעותית בהיקף המימון החיצוני של תקציב הרש"פ ובשיפור ברמת האמון של המגזר הפרטי, שחלה בעקבות פריסת כוחות ביטחון פלסטינים בערים מרכזיות של הגדה המערבית.

אישה פלסטינית ילדה תינוק מת במחסום חווארה שבנפת שכם

ב-5 בספטמבר, לאחר שחיילי צה"ל סירבו לאפשר לה לעבור, ילדה אישה פלסטינית תושבת הכפר קוסרה וילד מת במחסום חווארה. בעקבות התקרית, פתח הפצ"ר בחקירה פלילית והשעה את ביצוע הענישה המשמעתית, של 14 ימי מעצר, אשר הוטלה מיד לאחר התקרית על אחד החיילים שהיו מעורבים באירוע.

במהלך ספטמבר, דווח כי שני ילדים נהרגו ו-75 נפצעו בתקריות הקשורות לסכסוך, מרביתם נפצעו במהלך תקריות הקשורות לגדר בכפר נעלין. ב-13 בספטמבר, נהרג נער בן 16 לאחר שכוחות צה"ל פתחו באש לעבר מיידים אבנים פלסטינים בכפר תקוע (נפת בית לחם). ב-20 בספטמבר, ירו חיילי צה"ל והרגו נער פלסטיני בן 15 תושב הכפר עסירה אל-קבלייה (נפת שכם) בעת ששהה בסמוך לגדר ההתנחלות יצהר. החיילים טענו שהנער נשא בקבוק תבערה. (ראו את הסעיף בנושא אלימות מתנחלים). בנוסף, נער בן 17 תושב מחנה הפליטים אל-דהיישה נפצע מפגיעת כדור לאחר שחיילי צה"ל פתחו לעברו באש במהלך סריקה שנערכה בביתו שבמחנה הפליטים. הנער נעצר לאחר מכן.

מניין הנפגעים הגבוה ביותר בקרב ילדים נגרם עקב פשיטת צה"ל על בית הספר התיכון לנערות בכפר נעלין בתאריך 8 בספטמבר. במהלך הפשיטה, נפצעו שלוש תלמידות מפגיעת כדורי מתכת מצופים גומי ו-50 נערות נוספות נזקקו לטיפול רפואי עקב שאיפת גז מדמיע, לאחר שכוחות צה"ל ירו מיכלי גז בתוך בית ספרן. (לפרטים נוספים, ראו את הסעיף הגנה) במהלך החודש, דווח כי 12 ילדים נפצעו מפגיעת כדורי מתכת מצופים גומי, אשר נורו לעברם במהלך הפגנות מחאה כנגד הגדר שנערכו בכפר נעלין.

בנוסף, שיגרת חייהם של 59 ילדים שובשה עקב 36 הריסות המכנים שביצע צה"ל ב-9 בספטמבר באזור מוערביאית שבמזרח נפת רמאללה (לפרטים נוספים, ראו את הסעיף הגנה). ילדים בדואים, דוגמת אלו שהושפעו מההריסות שנערכו בספטמבר, מצויים בסיכון גבוה במיוחד לעקירה ממקום מגוריהם בעקבות הריסת המבנים ששימשו אותם למחסה. כנגד מרבית המבנים של קהילות הדואים/רועי הצאן המתגוררות באזור C תלויים ועומדים צווי הריסה.

גישה ותנועה

סוכנות OCHA מפרסמת עדכון חדש בנושא הסגרים

סוכנות OCHA פרסמה במהלך החודש את הממצאים העיקריים ואת ניתוח ממצאי סקר הסגרים חדש שנערך בגדה המערבית, העוסק בתקופה שבין התאריכים 30 באפריל ו-11 בספטמבר

הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (PCBS) דיווחה כי שיעור האבטלה בעזה עלה מ-29.8% ברבעון הראשון של 2008 ל-45.5% ברבעון השני של אותה שנה.

המחסור המתמשך בייבוא סחורות ומיעוט העסקאות בשל כך, סגירת בתי העסק, שיעורי האבטלה הגבוהים והיעדר התיאום בין הרשויות ברצועת עזה וברמאללה, המשיכו להסב נזקים למגזר הפרטי ברצועת עזה. לפי פל-טרייד (מקבילו הפלסטיני של איגוד לשכות המסחר), 98% מהתעשיות בעזה נותרו מושבתות (3,800 תעשיות) וכמעט 40,000 פועלים חקלאים ויותר מ-70,000 עובדים במגזר הפרטי פוטרו ממקום עבודתם מאז עליית חמאס בחודש יוני 2007 וכתוצאה מההגבלות שהטילה ישראל בעקבותיה.

לפני הבחירות למועצה הפלסטינית המחוקקת שנערכו בחודש יוני 2006, פעלו בתי העסק ברצועת עזה ב-76% מיכולת היצור שלהם. עד נובמבר 2007, ירד שיעור התפוקה ל-11% ועד ספטמבר 2008 הוא הידרדר עוד יותר לכחות מ-5% מיכולת היצור (על סמך נתוני איגוד אנשי העסקים הפלסטיני). במחקר שנערך לאחרונה, אמר נציג התאחדות התעשיינים הפלסטינים שכתוצאה מהסגר, יותר מ-66% מהתעשיות של עזה יזדקקו להון חוזר על מנת שיוכלו לפתוח מחדש את שעריהן.

כניסת מטענים לרצועת עזה

במהלך ספטמבר, חלה עלייה קטנה בלבד במספר מטעני הסחורות (מטען=משאית עם נגר אחד) המיובאות שכניסתם לעזה הותרה, בהשוואה לחודש אוגוסט 2008. בסך הכול, הותרה כניסתם של 4,049 מטענים, ביניהם 1,726 מטענים של מצרכי מזון (43%), 1,359 מטעני חפץ (34%), 179 מטעני מלט (4%), 342 מטעני דלק (8%) ו-443 מטענים של פריטים אחרים (11%) הכוללים מוצרי היגיינה וחומרי ניקוי, אספקה רפואית, חומרים חקלאיים, חומרי לימוד וכלי כתיבה, מוצרי חשמל ומוצרים לתעשייה. נרשמה ירידה ניכרת במספר המטענים שהכילו מוצרי היגיינה וחומרי ניקוי (ירידה בשיעור של 82% בהשוואה לחודש אוגוסט), כמו גם ירידה במספר המטענים שהכילו מוצרי חשמל ומוצרים לתעשייה (ירידה בשיעור של 33%) ובמוצרים מתכלים שאינם מיועדים למאכל (ירידה בשיעור של 39%).

היקף הייבוא בחודש ספטמבר עמד על 30% בלבד מהייבוא בדצמבר 2005, לפני הבחירות למועצה הפלסטינית המחוקקת (באוגוסט 2008 עמד נתון זה על 28%) ו-37% מזה של מאי 2007, לפני עליית חמאס (באוגוסט 2008 עמד נתון זה על 33%). לפיכך, חלה עלייה קלה בהיקף הייבוא בחודש ספטמבר, בהשוואה לנתוני אוגוסט, כאשר לרצועה נכנסו 3,565 מטענים. האיסור הגורף על הייצוא נותר בעינו.

מעבר סופה, ששימש כחלופה למעבר קרני הסגור, נסגר ב-13 בספטמבר ומאז הופנו הסחורות אל מעבר כרם שלום. רשויות ישראל הכריזו על כוונה לפתוח מעבר סחורות אחד בלבד בכל פעם. המעבר מצוי בשליטתה המלאה של ישראל והוא בעל קיבולת של 70 - 80 מטענים מדי יום בלבד. כיום, זהו מעבר הסחורות היחיד המצוי בפעילות.

למרות שיפור בהסדרי הגישה, יותר מ-60% מהאוכלוסייה הפלסטינית הייתה מנועה מלהגיע לתפילה בירושלים במהלך חודש הרמדאן

השנה חל שיפור ברמת הארגון של הסדרי הגישה לירושלים לרגל תפילות יום ששי במהלך חודש הרמדאן (1 - 29 בספטמבר) והדבר הוביל להורדת מפלס האלימות ולכך שיותר פלסטינים הורשו להשתתף בתפילות במסגד אל אקצה, בהשוואה לשנים הקודמות. עם זאת, במהלך חודש הרמדאן נמנעה הגישה של יותר מ-60% מהאוכלוסייה הפלסטינית, אשר ביקשו להתפלל במסגד אל אקצה שבירושלים. הגישה של פלסטינים תושבי רצועת עזה נמנעה כליל וזו של בעלי תעודות זהות מהגדה המערבית נקבעה באמצעות משטר מיוחד של היתרים, אשר היה תקף למשך ארבעת ימי השישי של החודש בלבד. אישורי "תפילה" מיוחדים, על בסיס גיל, הונפקו לגברים בני 45 - 50 ולנשים בנות 30 - 45, נשואות ואמהות לילדים אשר עברו בידוק ביטחוני. גברים ונשים המבוגרים מגילאים אלו וילדים מתחת לגיל 13 הורשו להיכנס לתפילות יום השישי ללא אישור. יחד עם זאת, במקרים רבים, זקנים ונכים שעמדו בהגבלות הגיל לא הצליחו להגיע לירושלים מכיוון שהאדם שליווה אותם לא עמד בתנאים אלו. משרד ההקדשים (וואקף) וענייני הדת העריך כי 90,000, 120,000, 200,000 ו-320,000 מוסלמים השתתפו בתפילות שנערכו במסגד אל אקצה במהלך כל אחד מימי השישי של החודש, בהתאמה. נתונים אלו כוללים מתפללים פלסטינים בעלי אזרחות ישראלית, תושבי ירושלים, בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית ומוסלמים אחרים.

צה"ל שמר על נוכחות מסיבית במחסומים גילה וקלנדיה במהלך ימי השישי של חודש הרמדאן ואנשי השטח של OCHA היו עדים למקרים שבהם חיילי צה"ל דחפו ומדי פעם אף היכו את המבקשים לעבור במטרה להשתלט על הקהל הרב. דווח על מקרים של מניעת גישה למרות שהמבקש הציג אישור תקף או עמד בהגבלות הגיל.

בגדה המערבית, הוארכו לרגל הרמדאן שעות הפעילות של המחסומים המקיפים את שכם ושל מספר מחסומים נוספים בצפון. כמו כן, פלסטינים בעלי אזרחות ישראלית, אשר גישתם אל העיר שכם נמנעה מאז תחילת האינתיפאדה, הורשו להיכנס לעיר עם כלי רכבם במהלך הרמדאן.

נמנעה גישת מרפאות נידות של סוכנות UNRWA אל קהילות השוכנות במובלעות הגדר

ב-12 בספטמבר, נמנעה גישה של מרפאה נידת של UNRWA אל ח'אלת-א-נועמן זו הפעם השנייה מזה חודשיים. כבר זה, השוכן בנפת בית לחם, נכלל בתוך שטח השיפוט העירוני המורחב של ירושלים והוא מבודד מבית לחם ע"י הגדר. כוחות מג"ב המוצבים במחסום סירבו לאפשר לאנשי הצוות הרפואי לעבור מכיוון שלא נשאו אישורים התקפים באזור ירושלים. באופן דומה, מאז נובמבר 2007 לא עלה בידי המרפאות הניידות של UNRWA להיכנס למובלעת ברטעה שבצפון הגדה המערבית.

הגישה לעזה: שיפור קל במהלך ספטמבר

במהלך ספטמבר, חל שיפור קל בלבד בהיקף תנועת הסחורות ובני האדם אל רצועת עזה ומתוכה ותנאי החיים נותרו קשים.

330 חולים ו-308 בני משפחה) ו-296 אנשי עסקים פלסטינים בעלי תעודת איש עסקים (BMC), חצו את המעבר אל שטח ישראל והגדה המערבית במהלך החודש.

מסוף רפיח

במהלך ספטמבר 2008, פתחו רשויות מצרים את מעבר רפיח שבין עזה ומצרים בתאריכים 15 ו-20 בספטמבר, על מנת לאפשר תנועה לשני הכיוונים. יחד עם זאת, המעבר נסגר בשעה מוקדמת ב-21 בספטמבר ו-800 סטודנטים שנרשמו במשרד הפנים לצורך חציית המעבר באותו יום נותרו בעזה. נכון לסוף החודש, עדיין לא עלה בידי הסטודנטים להגיע אל מוסדות הלימוד שלהם בחו"ל. המעבר נפתח במתכונת חלקית בשלוש הזדמנויות נוספות במטרה לאפשר למקרים רפואיים לשוב לעזה. כ-2,676 פלסטינים חצו את המעבר אל שטח מצרים במהלך ספטמבר, ביניהם יותר מ-1,100 עולים לרגל, יותר מ-300 מקרים רפואיים ומשלחת של תשעה נציגי חזית השחרור הערבית. 781 חולים שבו לרצועת עזה.

גישת חולים פלסטינים לשירותי רפואה מחוץ לרצועת עזה

מחלקת ההפניות לטיפול רפואי בחו"ל והמשרד לתיאום רפואי סגורים מאז יומה הראשון של השביתה שהחלה ב-30 באוגוסט 2008. יחד עם זאת, מנהלי שני המוסדות מטפלים בביתם במסמכי חולים מהקטגוריות הבאות: סרטן, מחלות לב, מחלות ילדים ומקרים של סכנת חיים. מספר החולים שחצו כפועל את מעבר ארז במהלך ספטמבר (333) ירד בשיעור של 38%, ביחס למספר החולים שחצו את ארז במהלך אוגוסט (540).

שני דייגים נפצעו במהלך ספטמבר ועונת הסרדינים אמורה להיפתח באוקטובר

למגזר הדיג של רצועת עזה מסורת ארוכת שנים והוא מהווה את אחד מעמודי התווך של הכלכלה, בייחוד כאשר קיימות מגבלות על פעילויות כלכליות אחרות. הדיג מותר במרחק של כ-40 ק"מ בלבד מרצועת החוף של עזה (שהנה באורך 45 ק"מ). לא קיימים ברצועה מפרצים המתאימים לדיג והמתקנים הקיימים הנם ברמה בסיסית בלבד. ישנם כמעט 3,000 דייגים רשומים ברצועת עזה, ו-2,000 תושבים נוספים מועסקים בתחזוקת הסירות וציוד הדיג. 35,000 תושבים נוספים (החישוב על בסיס שבע נפשות למשפחה) תלויים בענף הדיג למחייתם ומתמודדים עם עוני מעמיק והולך מאז האינתיפאדה השנייה והטלת ההגבלות ההדרגתית שבאה

ייבוא הדלקים נותר נמוך מהצריכה בפועל

במהלך ספטמבר, סופקו 17% בלבד מצריכת הבנזין היומית, 67% מצריכת הסולר היומית, 49% מצריכת גז הבישול היומית ו-85% מצריכת הסולר לתעשייה היומית (הדרושה להפעלת תחנת הכוח). חלה ירידה קלה במספר הפסקות החשמל כתוצאה מירידה בצריכת החשמל, הנובעת מהירידה בטמפרטורה. רשויות חמאס בעזה המשיכו לקיים משטר של קיצוב וחלוקת תלושי דלק, שהונהגה בחודש אפריל 2008, במטרה להתמודד עם האספקה המוגבלת והבלתי סדירה של דלק לרצועה. יחד עם זאת, כ-25 בספטמבר השעו הרשויות באופן זמני את הקצבת הסולר עד ה-5 באוקטובר, מכיוון שישראל התירה כניסת אספקה נוספת של סולר לפני סגירת המעברים לרגל חגי ישראל והחגים המוסלמים. (2,701,380 ליטרים, בעוד שהצריכה השבועית בפועל מוערכת כ-2,100,000 ליטרים).

מיזמי בנייה עדיין מצויים בהקפאה עקב מחסור בחומרי גלם

זה החודש השלישי ברציפות, אחוז גבוה של מטעני הסחורות המיובאות מכילים אספקת חצץ. יחד עם זאת, עקב המחסור במלט ובחומרים משלימים אחרים, לא ניתן לבצל את מלוא כמות החצץ. מיזמי בנייה בעלות של 240 מיליון דולר (על סמך נתוני כל-טרייד), הכוללים מיזמי בנייה בחסות האו"ם בעלות של 149 מיליון דולר, מצויים עדיין בהקפאה כתוצאה מהיעדרם של חומרי בניין כגון מלט, מוטות ברזל וחומרים משלימים אחרים. מ-UNRWA דווח שמיזמי הבנייה של סוכנות זו, בעלות של 93 מיליון דולר, מצויים בהקפאה עקב מחסור בחומרים, וכוללים בין היתר מיזמים לבנייה או לשיקום בתים עבור פליטים החיים בתנאים ירודים, מיזמים לבניית חמישה בתי ספר חדשים ומיזמי בנייה בתחום מי השתייה ומי השופכין. תעשיית הרהיטים, שסיפקה בעבר תעסוקה ל-5,500 עובדים, איבדה הכנסות המוערכות כ-30 מיליון דולר מאז יוני 2007. כ-97% מהמפעלים חדלו מפעילות עקב המחסור בחומרי גלם. רק 30 מתוך 600 המפעלים הרשומים ממשיכים בפעילות, ומספקים סחורה לשוק המקומי.

מעבר ארז

במהלך ספטמבר, נפתח מעבר ארז במשך 23 ימים לתנועת דיפלומטים, עובדי ארגוני סיוע הומניטרי, אנשי עסקים ומקרים רפואיים דחופים, בכפוף לתיאום מראש. בתאריכים 15 ו-16 בספטמבר היה מעבר ארז סגור, למעט עבור מקרים רפואיים והומניטריים דחופים, בתגובה לשיגור רקטה מתוצרת מקומית מעזה אל עבר שדרות. כ-30 בספטמבר, נסגר המעבר לרגל ראש השנה. דווח כי 2,122 פלסטינים, ביניהם 638 מקרים רפואיים

הכנסה. במטרה להתמודד עם המצב, מחלקת המיקרו-מימון של UNRWA מנהלת שתי מסגרות הלוואה: מוצר הלוואה לצרכן (CLP) ואשראי לעסקים קטנים (MEC). מספר הלוואות במסגרת CLP עלה בכ-8% באוגוסט 2008, בהשוואה לחודש יולי של אותה שנה⁵, ומספר הלוואות שחולקו במסגרת MEC עלה בכ-63%. עקב הביקוש הגובר מצד לקוחות MEC לקבלת הלוואות בסכומים גבוהים יותר, פיתחה המחלקה למיקרו-מימון את מסגרת הלוואה +MEC, אשר במסגרתה מחולקים סכומים גדולים יותר ומוענק זמן פירעון ארוך יותר.

חינוך

השביטה במערכת החינוך ברצועת עזה

שביטת מורי משרד החינוך וההשכלה הגבוהה הפלסטיני (MoEHE) ועובדיו, אשר החלה ב-24 באוגוסט 2008, נמשכה במהלך ספטמבר והוארכה על בסיס שבועי. ב-23 בספטמבר, שלושת האיגודים התומכים בפתח והיושבים ברמאללה האריכו את השביטה בשבועיים נוספים, עד ה-7 באוקטובר. השביטה השפיעה על כ-250,000 תלמידים בכיתות א-י"ב הלומדים ב-381 בתי ספר של הרש"פ ברצועת עזה, בהם מועסקים 10,000 מורים. תחילה, נענו לשביטה יותר מ-60% ממורי בתי הספר של הרש"פ אולם לפי נתוני MoEHE, חל שיפור קל ברמת נוכחות המורים לאחר ה-15 בספטמבר, מכיוון שיותר מ-1,400 מורים שבו בהדרגה ללמד בבתי הספר. במהלך פרק זמן זה, היה עמד שיעור נוכחות התלמידים על כ-98%.

כ-6,000 מורים חדשים נשכרו ע"י רשויות חמאס בעזה במטרה להחליף את השובתים. למורים החדשים, שנבחרו מתוך רשימת ההמתנה של המשרד, נוסחו חוזי עבודה קצרי-טווח למשך 5 חודשים, במשכורת של 1,000 ש"ח לחודש.

במהלך ספטמבר, הצהיר MoEHE כי הוא יסיים את ההתקשרות החוזית עם העובדים, המורים והמנהלים השובתים, וסוכנויות ידיעות דיווחו שמשכורתיהם של כ-2,500 מורים שלא הצטרפו לשביטה יקוצצו ע"י MoEHE, היושב ברמאללה. הרשויות ברמאללה הכחישו לאחר מכן את הידיעה. בסוף החודש שבתו כ-50% מהמורים ומערכת החינוך נותרה במצב של חוסר ארגון ובלבול. כמו כן, קיימים חששות לגבי איכות החינוך המוענק בבתי הספר של הרש"פ.

9,000 ילדים בירושלים אינם יכולים ללמוד השנה בבית הספר

משרד החינוך של הרש"פ דיווח כי כ-9,000 ילדים פלסטינים

סוניה אל-חטיב מהעיר שכם היא סיפור הצלחה של MEC. היא הצליחה להרחיב את גן הילדים ובית הספר שהיא מנהלת, הקרויים "אלטלים אלהדית", בעזרת הלוואות עוקבות שקיבלה במסגרת MEC. היא קיבלה הלוואה התחלתית בסך 850 דולר ב-2002 לצורך רכישת ציוד וכלי כתיבה עבור גן הילדים. מאז, היא קיבלה ארבע הלוואות נוספות, אשר אפשרו לה להרחיב את הגן באמצעות שכירת הקומה השנייה והחצר של אותו מבנה. היא גם רכשה שני אוטובוסים להסעת התלמידים. כיום, היא מספקת 43 משרות לתושבים מקומיים. כשהיא נשאלת מהן תוכניותיה לעתיד, היא מספרת שהיא מקווה שתוכל להלוות סכומים גדולים יותר דרך תוכנית MEC+ ולכנות בסופו של דבר בית ספר משלה, מכיוון שמחירי השכירות גבוהים.

בעקבותיה.

במשך השנים האחרונות, לא הורשו הדייגים לדוג במרחק העולה על 6 - 8 מיילים ימיים מהחוף, למרות שלפי הסכמי אוסלו, אזור הדיג הפלסטיני משתרע על 20 מיילים ימיים ולפי התחייבויות ברטיני משנת 2002 – על 12 מיילים ימיים. ספינות סיור ישראליות, הסוקרות את האזור ללא הרף, מצמצמות עוד יותר את האזור המותר לדיג. רשויות ישראל הטילו את ההגבלות מטעמי ביטחון, בעיקר במטרה למנוע הברחת כלי נשק ופריטים אסורים אחרים. במהלך ספטמבר, פתחו ספינות צה"ל באש לעבר סירות של דייגים פלסטינים בשמונה הזדמנויות שונות. האירועים הסתיימו בפציעתם של שני דייגים, אחד מהם נזקק לאשפוז בבית החולים.

תקופות הדיג העיקריות במהלך השנה הן עונות הסרדינים המתקיימות בסתיו ובאביב. באוקטובר תחל עונת הסרדינים הבאה. על מנת להשיג את מלוא התועלת הכלכלית, יש להרחיב את טווח הדיג הנוכחי ל-12 – 15 מיילים ימיים לפחות. יכול הדגה היה 3,600 טונות ב-1999, לעומת 2,702 טונות ב-2007. למרות שיכול הסרדינים, לבדם, פחת בכ-4% בלבד ב-2007 (1,953 טונות) בהשוואה ל-1999 (2,025 טונות), הוא היה מורכב ברובו מסרדינים צעירים ששחו בקרבת החוף, עקב הגבלת האזור המותר לדיג. מחיר השוק של דגים קטנים אלו הנו נמוך יותר ולכידתם גורמת לצמצום אוכלוסיית הדגים בשנים הבאות, משום שהם טרם הספיקו להתרבות.

מחסור בדרכונים ריקים בעזה

מאז השתלטות חמאס על עזה ביוני 2007, קיים ברצועה מחסור בדרכונים חדשים וריקים. הרש"פ מנפיקה 250,000 דרכונים חדשים מדי שנה, מתוכם 40% מיועדים לעזה. מאז תחילת 2008, קיבלה עזה מרמאללה 15,600 דרכונים חדשים וריקים בלבד. נכון לאוגוסט 2008, הונפקו כל הדרכונים החדשים שנשמרו עבור מקרים הומניטריים דחופים ונכון לסוף ספטמבר 2008, 2,500 בני אדם זקוקים בדחיפות לדרכון חדש. רשויות עזה מטביעות כעת תאריכי תפוגה חדשים על התאריכים הקודמים. מדובר בנושא קריטי עבור תושבים הזקוקים לצאת בדחיפות את הרצועה מטעמים הומניטריים. יש צורך ב-20,000 דרכונים חדשים על מנת לטפל בכל בקשות שהצטברו. באמצע אוגוסט הורה הנשיא עבאס על משלוח דחוף של דרכונים חדשים לעזה אך נכון ל-30 בספטמבר, לא הגיעו דרכונים אל הרצועה.

תנאים סוציו-אקונומיים

המחלקה למיקרו-מימון של UNRWA מגדילה את חלוקת הלוואות

מספר תושבי הגדה המערבית שאינם שייכים לכל מסגרת רשמית ממשיך לגדול כתוצאה מהמצב הכלכלי הקשה. למרות שחלה ירידה קלה בשיעור האבטלה (מ-25.7% ל-23.2%), המחירים ממשיכים לעלות ומדד המחירים לצרכן הציג באוגוסט 2008 עלייה בשיעור של 4.6%, מאז תחילת השנה. הדבר הוביל לירידה בכוח הקנייה. יתירה מכך, רמת חוסר הביטחון התזונתי ממשיכה לעלות ומשקי הבית מוציאים 56% מהכנסתם על מזון. יותר ויותר תושבים שנדחקו אל שולי הכלכלה, בעיקר נשים, מנהלים עסקים קטנים מביתם או עוסקים ברוכלות. אי לכך, קיים צורך בתוכניות מיקרו-מימון, הכוללות מתן הלוואות קטנות למשפחות עניות ומעוטות

מי השופכין. תחילה, הייתה לשיבושים באספקה השפעה מזערית בלבד על המצב ההומניטרי, אולם ההשפעה הפכה ניכרת במהלך ספטמבר. רשות CMWU דיווחה כי כ-50% מבארות המים אזל מלאי הדלק וכי תפעולן תלוי באספקה סדירה של חשמל. בחמש בארות במרכז עזה אין דלק או חשמל כלל ועקב כך, סובלים כ-250,000 תושבים ממחסור חמור במים. כמו כן, קיים חשש כנד מפני הצפת תחנות שאיבת מי השופכין, לאחר שמלאי הדלק הגיעו לרמה קריטית. סוכנות UNRWA תרמה 30,000 ליטרים של סולר לשימוש CMWU בעיתות חירום (20,000 באוגוסט ו-10,000 נוספים בספטמבר) והמגיעים לפתרון הבעיה נמשכים. נכון לסוף חודש ספטמבר, טרם נמצא פתרון ולא חל כל שינוי במצב העגום.

בריאות

השביטה במערכת הבריאות

בתגובה לפיטוריהם של 40 עובדי מערכת הבריאות ע"י רשויות חמאס, הכריז איגוד עובדי מערכת הבריאות ברמאללה על "שביטה רפואית כוללת" למשך ארבעה ימים, החל מה-30 באוגוסט. השביטה הוארכה מדי שבוע במהלך ספטמבר והיא מתוכננת כיום להסתיים ב-14 באוקטובר, אם כי ייתכן שהיא תוארך פעם נוספת. בניסיון לשבור את השובתים, כוחות הביטחון של חמאס בעזה אילצו רבים מבעלי התפקידים החיוניים והמרכזיים להתייצב לעבודה, וכך הפחיתו את השיבושים במתן שירותים בתחומים מרכזיים.

כ-48% מאנשי הצוות הרפואי בבתי החולים ו-65% מעובדי המרכזים לרפואה דחופה לא התייצבו לעבודה במהלך השבוע הראשון של השביטה. כשני בתי חולים הוכרזו מצב חירום ונדחו ניתוחים שאינם מצילי חיים. בתי חולים אחרים ניסו לפעול במתכונת מלאה, למרות עיכובים מסוימים במתן השירותים. 12 מרכזי רפואה דחופה ושני מרכזים לבריאות הנפש סגרו את שעריהם עקב מחסור בכוח אדם. כל המרפאות שנתרו פתוחות הגבילו את היקף מתן השירותים לטיפול בתינוקות חולים ובמחלות שאינן מידבקות.

במהלך השבוע השני של השביטה, פחת מספר השובתים ל-35% מאנשי הצוות הרפואי בבתי החולים ו-47% מעובדי המרכזים לרפואה דחופה. שני בתי חולים נותרו במצב חירום, מספר מרכזי הרפואה הדחופה הסגורים ירד לשבעה והמרפאות הפתוחות הגדילו את היקף מתן השירותים והעניקו את כל השירותים הרפואיים, למעט טיפול קדם-לידתי ושירותי תכנון המשפחה.

עד ה-24 בספטמבר, פחת מספר השובתים ל-28% מאנשי הצוות הרפואי בבתי החולים ו-41% מעובדי המרכזים לרפואה דחופה. 11 בתי החולים, כל מרכזי הרפואה הדחופה, למעט שניים שנתרו סגורים, ורשת המרכזים לבריאות הנפש פעלו במתכונת מלאה וסיפקו את מלוא השירותים. יחד עם זאת, קיימים חששות בנוגע לאיכות השירותים ולמהירות אספקתם.

במהלך השביטה, סגר משרד הבריאות בעזה את המרפאות הפרטיות של רופאים שהצטרפו לשביטה. המשרד גם העביר מספר בעלי תפקידים מרכזיים למשרה אחרת, לעתים זוטרה יותר, והעביר את שמותיהם של עובדי מערכת הבריאות שלא התייצבו

המתגוררים במזרח ירושלים לא יוכלו ללמוד בבית הספר בשנת הלימודים הקרובה (2008/2009) עקב מחסור בכיתות לימוד. לפי האגודה לזכויות האזרח בישראל (ACRI), המחסור כ-1,500 כיתות בבתי ספר עירוניים שמדינת ישראל מנהלת במזרח ירושלים מותר מחצית מהילדים בגיל בית ספר ללא אפשרות להירשם למערכת החינוך הציבורי. מבין ילדים אלו, 32,000 לומדים בבתי ספר פרטיים, בבתי הספר של UNRWA או בבתי ספר לא רשמיים, כגון אלו שבניהול הוואקף, אך כ-9,000 ילדים נוספים אינם יכולים להירשם לאף אחד מבתי הספר. בנייתם של בתי ספר חדשים או הרחבתם של בתי ספר קיימים, פרטיים או לא רשמיים, הנה מוגבלת ביותר או כמעט בלתי אפשרית מכיוון שעיריית ירושלים אינה מעניקה את אישורי הבנייה הדרושים. בבית צפיה ובשועפט, נמסרו צווי הריסה לשני בתי ספר פרטיים לפחות בגין בניית כיתות לימוד נוספות ללא אישורי בנייה. ממשלת ישראל התחייבה ב-2007 לבנות 400 כיתות נוספות במזרח ירושלים במהלך חמש השנים הבאות, אולם עד כה לא החלו כל עבודות בנייה.

שיבושים בפעילות בתי הספר

במהלך ספטמבר, אלפי תלמידי בית ספר בשטח הפלסטיני הכבוש הושפעו מסגירת בתי ספר ומשיבושים חלקיים של שגרת הלימודים, הנובעים מפעילות צה"ל ומאלימות פנים-פלסטינית. הריגתם של שני ילדים בידי כוחות צה"ל – האחד בבית לחם והאחר בצפון שכם (ראו את הסעיף הגנה על ילדים) וסגירתם של בתי הספר לאות אבל, גרמו לשיבוש שגרת לימודיהם של 3,130 תלמידים למשך יום אחד לפחות. ב-14 וב-15 בספטמבר, נסגרו תשעה בתי ספר בבית לחם בעקבות מותו של נער בן 16 וב-28 בספטמבר, נסגרו מספר בתי ספר בשכם בעקבות הריגתו של תלמיד בן 15. יתירה מכך, ב-15 וב-21 בספטמבר, שובשה באופן חלקי הפעילות בבתי הספר התיכוניים לנערים ולנערות בבית איכסה שבמזרח ירושלים עקב סגירת מחסום בית איכסה, אשר מנעה מהמורים להגיע אל בתי הספר. ב-11 בספטמבר, שובשה באופן חלקי הפעילות בבתי ספר בצפון שכם עקב סגירת מחסום חווארה, אשר גרמה ל-250 מורים להגיע אל בית הספר באיחור. אירועים אלו באו בנוסף להתקפה שנערכה ב-8 בספטמבר על בית הספר התיכון לנערות בכפר נעלין, אשר במהלכה נפצעו שלוש תלמידות מפגיעת כדורי מתכת מצופים גומי ו-50 נערות נוספות נזקקו לטיפול רפואי עקב שאיפת גז מדמיע, לאחר שכוחות צה"ל ירו מיכלי גז בתוך בית ספרן. ברצועת עזה, הופסקה ב-16 בספטמבר הפעילות בחמישה בתי ספר של הרש"פ, בהם לומדים 2,500 תלמידים, כתוצאה מהקרבות בין משפחת דוגמוש לבין כוחות הביטחון של חמאס בעזה.

מים ותברואה

סוגיית 250,000 CMWU / PWA מתושבי רצועת עזה סובלים ממחסור חמור במים עקב המחסור בסולר

היעדר התיאום בין רשות המים הפלסטינית (PWA) ברמאללה לבין משרד החקלאות הפלסטיני (MoA) ברצועת עזה במהלך ספטמבר המשיך להביא לשיבוש אספקת המים ברצועה. מאז אוגוסט 2008, לא קיבלה רשות המים של ישובי חוף עזה (CMWU) סולר הדרוש להפעלת בארות מי השתייה ותחנות ומשאיות שאיבת

ברצועת עזה, מספר פריטי הציוד הרפואי המצויים במלאי חסר הגיע ל-128 (21.4%) פריטים מתוך 596 הפריטים הנכללים ברשימת הציוד הרפואי החיוני. בגדה המערבית, הגיע מספר זה ל-120 (20%).

מימון הומניטרי

הכנות לקראת הליך הפניה המשולב (CAP) לשנת 2009

בפתיחת הליך CAP 2009, נערכו חמש סדנאות ברמת המחוז, לרבות בעזה, במטרה לזהות את הצרכים ההומניטריים שיהיו הדחופים ביותר בשטח הפלסטיני הכבוש במהלך השנה הבאה. לאחר סדנאות אלו, נערכה ברמאללה סדנה בת יומיים ברמה הארצית, בה נטלו חלק כ-140 מחברי הקהילה ההומניטרית, ביניהם ארגונים לא ממשלתיים בינלאומיים ומקומיים, סוכנויות האו"ם, נציגי הרש"פ והתורמים.

התסריט הסביר ביותר שזוהה עבור שנת 2009 הנו שיחול שיפור קל, אם בכלל, במצב ההומניטרי, על אף יוזמות הפיתוח החיוביות שהרש"פ נטלה על עצמה דרך תוכנית הרפורמה והפיתוח הפלסטינית (PRDP) ובעזרת התחייבויות התורמים בועידת פריז שנערכה בדצמבר 2007. נערך תיאום הדוק עם הרש"פ במטרה להבטיח התאמה בין CAP לבין PRDP ולהימנע מתחומים חופפים.

CAP 2009 יתמקד באוכלוסיות הפגיעות, בעיקר ברצועת עזה אך גם בקהילות השוכנות בגדה המערבית, לרבות מזרח ירושלים – בעיקר אלו המתגוררות באזור C, שהן העניות ביותר והנפגעות העיקריות מהגדר. התגובה ההומניטרית תתמקד במידה רבה בתחום ההגנה, הכולל את תחום הגישה, ותכלול גם סעיפים של סיוע בכסף מזומן, ביטחון תזונתי, מים ותברואה, בריאות, חקלאות וחינוך. אחד מיעדי המרכזיים של CAP 2009 יהיה שיפור המעקב והדיווח בנושא המצב ההומניטרי והסיוע הקשור אליו. CAP 2008 זוכה כיום למימון בשיעור של 64%, המציב את השטח הפלסטיני מעל הממוצע העולמי (59%) של מימון הליך CAP בשנת 2008.

תגובת הקרן לתגובת חירום הומניטרית (HERF) לבצורת בשטח הפלסטיני הכבוש

גל הקרה הממושך ששרר במהלך החורף והבצורת ששררה במהלך הקיץ הסבו נזקים קשים לחקלאים ולרועי הצאן בשטח הפלסטיני הכבוש. כמות הגשמים הכוללת הגיעה בחורף שעבר ל-55% ול-65% בלבד מהממוצע השנתי בדרום ובצפון הגדה המערבית, בהתאמה, והדבר פגע בעיקר ביבולים ובשטחי המרעה. המצב החריף עוד יותר כתוצאה מהמחסור המתמשך במים בשטח הפלסטיני הכבוש. בתגובה למשבר האקלים, ביצעו סוכנויות שונות, לרבות ארגונים לא ממשלתיים, אנשי מגזר המים והתברואה

במקום עבודתם במשך 15 ימים לטיפול של ועדת ניהול משבר השביתה (SCMC) אשור תדון בעתידים המקצועי. ועדת SCMC פסקה שאנשי הצוות הטכני ששבתו יתקבלו בחזרה לעבודתם, למעט מספר חריגים. הרופאים שהצטרפו לשביתה ושמרפאותיהם הפרטיות נסגרו נדרשו להגיש למנהלי בתי החולים בקשה בכתב בה הם מצהירים על מחויבותם לעבודתם, כתנאי לפתיחת המרפאות מחדש.

במהלך החודש, דיווחו מרכזי הבריאות המנוהלים ע"י ארגונים לא ממשלתיים על עלייה במספר החולים שפנו לקבלת טיפול במרכזי הרפואה הדחופה ובמרפאות החוץ של בתי החולים במהלך השביתה.

תרופות וציוד רפואי

48% מעובדי בית המרקחת המרכזי (CDS) הצטרפו לשביתה (65 מתוך 135). עקב כך, דווח על עיכובים בהכנה ובמשלוח של הזמנות ציוד רפואי מ-CDS אל המרכזים הרפואיים.

האחריות להעברת אספקה רפואית לרצועת עזה הועברה בסוף חודש אוגוסט 2008 מארגון הבריאות העולמי (WHO) אל משרד הבריאות הפלסטיני (MoH) שברמאללה. החלטה זו השפיעה לרעה על זמינות התרופות בבית המרקחת המרכזי בעזה כתוצאה ממספר גורמים, ביניהם תנאים פוליטיים וביטחוניים, היעדר היערכות של MoH לביצוע התיאום וכן תהליך התיאום הממושך והמורכב שעל MoH לבצע על מנת לתאם את כניסתם של משלוחי תרופות לרצועת עזה. במהלך החודש, ביקש MoH ברמאללה מספקי התרופות המקומיים לעכב את משלוח התרופות אל בית המרקחת המרכזי בגדה המערבית, עקב מחסור בשטח אחסון במחסנים שברמאללה ועקב תהליך התיאום הממושך הכרוך במשלוח האספקה לעזה.

מאז העברת האחריות, מעקב WHO מעלה כי מחירי המחסור בפריטי תרופות המצויים במלאי של בית המרקחת המרכזי ברצועת עזה: נכון לאמצע אוגוסט, 48 (11.5%) פריטי תרופות, מתוך 416 הפריטים הנכללים ברשימת התרופות החיוניות של השטח הפלסטיני הכבוש, היו מצויים במלאי חסר. מספר זה עלה ל-63 (15%) עד אמצע ספטמבר והגיע ל-94 (22.6%) בתחילת אוקטובר. באמצע ספטמבר, הספיק המלאי של 48 פריטי תרופות נוספים למשך 1 – 3 חודשים. ארגון WHO הביע חשש כי מגמה זו תימשך אם MoH ברמאללה ימשיך להתקשות בביצוע תהליך התיאום. בספטמבר, הפגינו חולים מול בית המרקחת המרכזי בעזה, בדרישה לאספקה מיידית של תרופות חיוניות, כגון תרופות הדרושות לטיפול בחולי סרטן ולהמודיאליזה. כ-25 בספטמבר, תיאם WHO את כניסתו לרצועה של משלוח אחד של תרופות שהיו דרושות בדחיפות. המשלוח הכיל תרופות חיוניות עבור: טיפולי כימותרפיה בחולי סרטן, טיפולי המודיאליזה בחולים הסובלים מכשל כלייתי וטיפולים הורמונליים עבור חולים הסובלים מסוכרת תפלה (diabetes incipidus).

ומשרד OCHA, הערכת מצב במטרה לאתר פערים שלא כוסו במסגרת תוכניות סיוע קיימות. בעקבות ההערכה, הגישו שישה ארגונים לא ממשלתיים הצעות למימון דרך קרן HERF, בתקציב כולל בסך 1,031,772 דולר. הקרן כבר התרוקנה מכספים והתמיכה בתוכניות החירום תחודש לאחר שיתקבלו תרומות נוספות.

הערות סיכום

1. חישובי OCHA מבוססים על נתוני האוכלוסייה של הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (2007). (PCBS).
2. מספר הפצועים (96) בכפרים נעלין ובילעין שהוצג בדוח מחודש אוגוסט כולל את כל מקרי הפציעה במהלך תקריות הקשורות לגדר, לרבות הפגנות מחאה כנגד הגדר ומבצעי סריקות ומעצרים שביצע צה"ל.
3. הבנק העולמי, סיכויי הכלכלה הפלסטינית: סיוע, גישה ורפורמה. ספטמבר 2008. www.worldbank.org/ps. קרן המטבע הבינלאומית (IMF), מסגרת מקרו-כלכלית ופיסקלית עבור הגדה המערבית ועזה: סקירת התקדמות שנייה. ספטמבר 2008.
4. סיכויי הכלכלה הפלסטינית: סיוע, גישה ורפורמה. הבנק העולמי. ספטמבר 2008.
5. ביולי 2006, הוענקו 2,096 הלוואות. לצורך השוואה, באוגוסט 2008 הוענקו 2,261 הלוואות. UNRWA, המחלקה למיקרו-מימון, 2008. ביולי 2008, הוענקו 3,747 הלוואות MEC.

לקבלת מידע נוסף אנא צרו קשר עם מר יחזקאל ליין
טלפון 582 9962 - 02 דוא"ל: lein@un.org